

GAZETA TRANSILVÂNIEI

On. 2317
Biblioteca Universității (2 exempl.)

PROPRIETARĂ: ASOCIAȚIUNEA „ASTRA” BRAȘOV
Apăre de două ori pe săptămână prin îngrijirea
comitet de redacție.
Atelierele tipografiei „Astra” TE 1102.
Pagini 4-6-8 Lei 3.

STEAG RIDICAT LA
1838
GILBARITIU ȘI SFINȚIT DE LUPTELE PURTATE SUB CUTELE LUI
DE ATAȚIA URMAȘII ÎN FRUNTE CU MUREȘENII

REDAȚIA
B-dul REGELE FERDINAND I Nr. 12 Tt. 1513
Abonamentul anual lei 300. Anunțuri și reclame după tarife.

Nr. 70 Inreg. Trib. Brașov S. II No. G. II. 71/942 Miercuri 15 Septembrie 1943 Anul 106

Tie, orfan de războiu...

de
V. Branisce

Suntem în al treilea an de războiu. De trei ani flăcăii noștri își părăsesc vetrele și pleacă să înfrunte stihii răscolite. Adeseori și cer și pământ le sunt potrivnice, dar ei se înțelează cu îndărătnicele de gheață pe care o apără cu prețul vieții. Nu-și pun întrebări, nu au nedumeriri. Ei știu un singur lucru: țara ne-a fost sfâșiată și cotropită, acum e dator să se refacă prin jertfă ceea ce slabi conducători au scos la meza nechibzuit. Ei nu întrebă, nu precupețesc. Ei cred. Ei nădăjduesc că jertfa lor urlășă nu poate fi un fulg plâpând de păpădie, dus de vântul întâmplării. Ei își iubesc cu frenezie ogorul, casa și țara, din margini în margini de pământ.

Te miri și azi și te întrebi de unde a avut ostașul român energia sufletească ce l-a împins în primele linii ale sacrificiului, când te gândești cum a pornit el în luptă.

Am fost singurul stat care am intrat în războiul contra bolșevismului cu rânii proaspete în trupul țării. Inconjurați de vecini, care se înfruptaseră din pomeni și care se fereau de jertfă, noi am fost cel ce mereu am dat fără să primim nimic. Din contră: ni s'a și luat.

Așa am ajuns în trista situație ca atâți fii ai neamului să rătăcească pribegii în propria lor țară. Să lupte pe meleaguri îndepărtate cu gândul la pierdutul pământ al strămoșilor.

În aceste condiții sufletești extrem de grele, ba chiar anacronice, soldatul român a stat la datorie. El a căzut cu fața la răsărit, ca strămoșeștile altare, dar, în ochii ce se închideau, scâpărările soarelui răsare se transformau într-o dulce lumină crepusculară. Cu perspectiva apusului, cu această ultimă viziune au căzut pe câmpul de onoare suzetele de mil de ostași. Ei ne-au lăsat însă întreagă și neatinsă credința ce l-a dus spre sacrificiu. Și ne-au mai lăsat ceva. N'a rămas sat, n'a rămas așezare unde să nu ne fi lăsat plămădă din trupurile lor generoase, unde să nu bată stinghere inimi de orfani de războiu.

Tie, orfan de războiu, îți închinăm cea dintâi zi a acestui început de toamnă. Îți închinăm gândul nostru recunoscător și îți aducem obolul întregului neam. Nu trebuie să rămână nimeni departe de tine în această zi de creștinească sărbătoare.

Este 14 Septembrie. Înălțarea Sfinței Cruci. Lasă-ne, micuțule orfan, să-ți aducem Crucea!

Se schimbă viteza

de
Ion Colan

Din ritmul tot mai precipitat al evenimentelor fiecare încearcă să prindă un sens, să se lămurească întâiu pe el, să vadă ceva — chiar și nelămurit — în proiectul de haos ce-și conturează amenințările de pretutindeni.

Unii își leagă iluziile: ne apropiem de sfârșit.

Alții, fără a fi pesimiști, nu îndrăsnesc să mai creadă în lacrima de senin a unei împăcări apropiate.

Italia, frântă intern și extern, oferă un memento pentru statele în războiu. Oficial și legal, a capitulat, dar în Nordul ei funcționează un guvern fascist. Garnitura unui guvern proaspăt, pânđește la Moscova momentul Germaniei. Tot acolo d-l Stalin a priticit ceva și pentru Polonia, în opoziție cu garnitura dela Londra.

După două decenii și mai bine de ateism, de „fără Dumnezeu”, mitropolitul Sergiu a fost uns de patriarh al dreptcredincioșilor din Soviete.

După Sicilia, Calabria și centrul Italiei s'au transformat în câmpuri de luptă. În răsărit frontul se mișcă elastic spre Vest, ascunzând în planuri pe care nimeni nu le cunoaște ineditul unor evenimente militare de mari proporții.

În Balcani apărarea revine integral Germanilor.

Croații, deslegați de paragrafele unei convenții, au pus stăpânire pe coastele dalmate. (Așa se întâmplă cu toate convențiile făcute sub imperiul forței).

În Danemarca a fost „ceva putred”, vag schițat de telegramele externe.

Suedia și Turcia stau cu arma la picior.

Cine poate afirma cu certitudine, care va fi poziția viitoare a Spaniei și Portugaliei?

Bulgaria, după moartea regelui Boris, și-a ales o regență; și noi știm cât bine poate aduce un interregnum.

Prin vecini se opintește o hotărâre care pe noi nu ne va surprinde.

De fapt, tot ce putem constata astăzi — și pentru astăzi! — e că situația se agravează, dar nu spațial, ci în adâncime.

Războiul a ajuns la punctul când directa nu mai trage. Acum începe urcușul, greul. Se schimbă vitezele, se apasă pe pedala pentru gaze. Motorul face turații mai multe, ceea ce nu însemnează că mașina merge mai repede.

Crește consumul de carburanți — și oamenii au ajuns carburanți! — se multiplică uzajul, piesele slabe cedează, trosnește caroseria din încheieturi; ce e slab se înlocuiește, ce-i netrebnic este dat la o parte.

Până deunăzi, mașina războiului a alergat, normal, pe câmp. Acum încep serpentinele muntelui.

A început verificarea rezistenței materialelor și, mai cu seamă, a rezistenței sufletului omenească. Cine e oboșit, e pierdut.

Paralel cu realitatea, în greul urcuș-calvar pentru unii, pisc izbăvitor pentru alții, suie svonul, aleargă interpretările, se insinuează supozițiile, imaginația lucrează febril.

Freemătă ulița bine informată, se agită cercurile așa zise inițiate, toți cred ceva, toți știu ceva. Iar cum se întâmplă că ceea ce spune fiecare, seamănă aidoma cu ce dorește, este lesne de priceput de ce strategia a coborât în stradă, de ce politica mondială e soluționată între un pas și un cip la o partidă de poker organizată la un ceai de cucoane.

Inainte cu două săptămâni de intrarea trupelor române în Basarabia și Nordul Bucovinei, am scris un articol intitulat „Cuvinte despre Basarabia”, care a apărut sub titlul „Cuvinte despre un pământ”. Pe atunci pronunțarea cuvântului Basarabia era tabu.

Astăzi numai despre un pământ mai putem vorbi, dar nu legându-ne

Convingeri tari

de Octavian Popa

„Până când vei fi fericit, pe mulți îi vei număra între amici”, spuneau strămoșii pe limba lor: „Donec eris felix, multos numerabis amicos”, cum spunea marele exilat Ovidius, pe când își ducea traiul trist și amar în vechia Tomis, Constanța noastră. Așa e cu toți și cu toate. Rari sunt amicii care rămân în nenorocire amici.

Se poartă un războiu crâncen, războiu pe viață și pe moarte. Se dă lupta între două lumi, între două concepții de viață. Nu tot ce-i din lumea veche e rău și bun de aruncat la coș, nu tot ce se numește nou, e în adevăr bun de primit.

Din ciocnirea ideilor iese scânteia adevărului....

Dar aceste două lumi, în înspăimântătoarea lor înclăștare, nu sunt de o formă luată în brațele norocului, ci azi una e în brațe, iar cealaltă la picioare, mâne cea de jos e ridicată și cade cea dintâi. Norocul e schimbător. Și schimbători sunt și anumiți oameni. Odată îți vorbesc cu convingere de superioritatea concepției Axei, altădată cu aceeași convingere despre superioritatea concepției Aliaților.

În „Memoriile” lui Iosif Șterca Suluțiu, fost președinte al „Astreii”, se găsește o povestire care mi se pare foarte potrivită pentru unii oameni cu

Continuare în pagina 3-a

credința de termene fixe și nici scontând pescuit în turburarea apelor.

Despre împlinirea dreptății noastre nu suntem azi mai siguri ca la 22 Iunie 1941, căci nu evenimentele din afară ne alimentează credința, ci dreptatea.

Bunăvestirea e în noi, în fiecare. Și lucru de preț e faptul că în privința aceasta există o solidaritate românească fanatică.

„În privința aceasta” se numește: Transilvania.

Simbolul de pe Tâmpa

de Arhitect C. G. Dragu

Problema monumentului de pe Tâmpa, opus fostei statui a lui Arpad, trebuie să reprezinte, simbolic, ideea permanenței noastre aici, pe pământul Daciei.

Asupra acestui lucru discuțiunile nu suportă divergențe.

De acord asupra scopului, părerile pot fi împărțite în ceea ce privește realizarea plastică.

Orice sugestie e binevenită.

Inițiatorii, cărora li s'a adăugat un comitet, completat apoi prin cooptări, să continue cu strângerea fondurilor.

Iar Românii, știind despre ce e vorba, să-și dea obolul lor, ca atunci când — ascultând și alte păreri — ideea se va fi cristalizat plastic într'un proiect, să putem porni la realizare.

Articolul d-lui Ing. C. G. Dragu reprezintă un punct de vedere.

I. C.

În marele cotidian „Universul”, cu data de 28 August 1943, sub titlul „Insemnări ardelenе — Pe muntele Tâmpa se va ridica o cruce”, a apărut un interesant articol care ne vestește că „un mănunchiu de Români brașoveni „a luat inițiativa ridicării unei „cruce monumentale pe muntele Tâmpa”, pre-

„cizând că această cruce „va fi ridicată „pe soclul statuei lui Arpad care, precum se știe, a fost dărâmată în timpul „războiului trecut”.

„Timp de 25 de ani localnicii au „suportat o aspră muștrare” — continuă „articolul — „căci atât ei cât și vizitatorii au avut un sentiment de nedumerire față de faptul că pe soclul statuei lui Arpad nu s'a ridicat o cruce „sau un vultur”.

Întâmplarea a vrut ca acest articol să apară la câteva zile după venirea mea în Brașov pentru o scurtă odihnă de vară.

Vechiu cunoscător și vechiu iubitor al Brașovului, sunt printre aceia ce au avut continuu și în cel mai înalt grad sentimentul de nedumerire de care articolul menționat vorbește; nu mai departe decât cu două zile înainte de apariția acestuia, împărtășiam unui prieten acest sentiment.

Din negura amintirilor copilăriei mele se desprinde imaginea trufașei statui ce străjuia odinioară Tâmpa. Sunt

INSTANTANE

Pleacă rândunelele

S'a pus odată întrebarea: pentru ce rândunica își face cuibul sub strașnele caselor, pe barcanele dela geamuri, chiar și în bucătării și prin șoproanele oamenilor? E știut doar că pasărea aceasta e mai puțin domesticită decât celelalte, decât vra bia de pildă pe care o poartă prinde cu ușurință. Rândunica nu se lasă prinsă de nimeni. Chiar și copiii care prind și chluiesc bucuroși pasărelele au trebuit să renunțe la ea.

Rândunica nu are dușmani nici între pasările de pradă. Eretele, care e atât de lacom și crud, o evită. Nu știu pentru ce îl poartă respect tocmai ei, căruia îi cad pradă atâtea biete pasări cântărețe. Rândunelele au curaj să se măsoare chiar cu uliul. Când îl văd plutind măstos pe suprafața cerului, rândunelele se adună în jurul lui aruncându-se asupra-i ca niște săgeți întunecate, dar se feresc de a-l atinge, ce e drept. Jocii acesta îl fac la oarecare distanță.

Să reviu însă la întrebarea: pentru ce rândunica își clădește cuibul în apropierea omului? Unii cred că instinctul lor de apărare le îndeamnă. Alții — și poate aceștia au mai multă dreptate — deduc că rândunica știe că muștele și altele insecte se ațin în preajma locuințelor omenesti și deci le sunt la îndemână.

În vara aceasta, fiind vremea semină, progenitura rândunelelor a progresat frumos. Cele câteva serii de puț s'au dezvoltat, împrăștiindu-se care încotro când ajunseră la maturitate. Cuibul e îngust și nici n'au loc într'ânsul decât cei patru puț, golași. Când se măresc aceștia cât de cât, părinții renunță la adăpost, lăsându-și copiii înăuntru, iar ei se aciulază pe unde pot, pe-afară. Dar totdeauna în apropierea cuibului. Am văzut odată, într'o verandă locuită, un cuib de rândunele sub tavan. Patru căpușoare erau înșirate pe marginea cuibului. Cei doi părinți dormeau pe abajurul lămpii.

De câteva zile le văd, începând de dimineața și până seara târziu, făcând virajuri pe sus. Pleacă rândunelele. Toate seriile de puț s'au întors la cuiburi și împreună cu părinții lor fac exerciții în vederea plecării. Drumul e lung de tot. Și mai greu acum decât totdeauna. Războiul acesta cumplit a făcut nesigure toate căile, și pe apă, și prin văzduh. Incotro să pornească cetele de pasări călătorești ca să nu fie ucise de fulgerele bombelor? Unde să se refugieze din fața atâtor primejdii? Cerul e împânzit de avioane, care asemenea unor șoimi uriași închid drumul, îngrozind sărmanele pasări. Mările sunt pline de corăbii uriașe care împrăștie foc și moarte pe tot cuprinsul apei. Ce vor face într'un astfel de iad rândunelele noastre și pasările ce ne-au înveselit o vară cu cântecele lor? Câte se vor mai întoarce oare?

Ecat. Pitiș

CALEIDOSCOP

de Lucian Valea

S'au împlinit...

anul acesta 30 de ani dela moartea celui mai tânăr prinț al poeziei românești: D. Iacobescu.

De un decadentism suav de nuanță franceză, cu ecouri puternice din Verlaine, Baudelaire și pe alocuri, în plastica descripțiilor, din Samain, poezia lui D. Iacobescu se înscria în rândul contemporanilor creatori de școli.

Această poezie a lui D. Iacobescu, personală totuși, curgea din apele unui suflet ce-și îndura stingerea sus pe culmile unde nu pătrund decât îngenunchierile astrale.

Poeziile sale, strânse în volumul „Quasi” de către d-l Perpesicius, ca un pios omagiu la 16 ani dela trecerea lui în lumină, stărnesc pentru cititor regretul și mirarea deopotrivă. Puritatea acestei poezii frântă la 20 de ani, cu eleganță de rococo, cu indiferență de tânăr englez bolnav de spleen și totuși serafică și liliacă ca pânzele lui Watteau, a pus multora întrebarea, unde ar fi ajuns D. Iacobescu dacă ar mai fi trăit.

Transcriem întâia strofă din „Bol-

navul” pentru a ilustra starea de pură decadență de care se simțea stăpânit poetul, rezultat și al lecturilor din simbolism adăugate structurii sale sufletești:

În sângele meu doarme o boală fără leac
Cum doarme luciul verde în moartele canale,
O boală înflorită în timpuri medievale
Subtilizând în mine tristețea altui veac.

Sau această stingere resemnată, fără ăcutremurare și revoltă, din „Marșul izolațiilor”:

O! am visat și noi, și am dorit.
Dar visurile noastre ce-au pornit
În larg, ca Invincibile Armada, —
Se duc acum să moară liniștit
În portul unde doarme'n veci zăpada.

Și palid, și solemn, și gânditor,
Cu aripi uriașe de condor,
Plutește sufletul în depărtare
Spre izolarea țărilor polare,
Spre umbră, spre tăcere, spre uitare.

Inchinăm lui D. Iacobescu pioasa îngenunchere a gândului și tinereții noastre, spunându-i de dincoace de Târâm că sufletul lui nu s'a îndreptat în spre uitare, ci mereu crește în lumină și eterna prezentă.

Ziare și reviste

C. Ignătescu, un nou poet, este prezentat, cu belșug de elogii, de D-l Tudor Arghezi, în Vremea No. 713 din 12 Sept. 1942.

Camuflajul străinilor

subt firme cu aspect exterior românesc e remarcat și de Tribuna Română în No. din 10 Sept. 1943, subt titlul: Pa- trioți sau paraziți?

Imi scrie carte Ion dela bunica

poezia lui Lucian Valea, publicată mai întâiu în „Gazeta Transilvaniei” e reprodusă și de „Poporul Român” No. 36 din 12 Sept. 1943. (Nu se indică izvorul, dar asta aparține altor considerații).

CU Cluj / Central University Library Cluj

RĂZBOIUL LUI ION

Ceasurile Brașovului

Trei stau spânzurate de otgoane, chipeșe și sihastre foarte: unul între Prefectură și restaurantul „La Ursu” pe strada Regele Mihai I, altul din jos de Primărie, iar al treilea în Piața Unirii.

Se chiamă că sunt electrice.

Or fi, nu zic, dar arătătoarele dovedesc o sincronizare larg aproximativă. Când unul arată ora 10, celălalt de-abia a ajuns la 7, iar al treilea, din senin grabit, și-a mutat brâncile drept pe ora 3 după amiază.

Nu se potrivesc nici ceasurile dela

biserici. Pleci la 7 dela Biserica Sf. Nicolae, ajungi la 7 fără zece la Biserica Neagră, cobori pe Str. Regele Mihai unde la biserica romano-catolică e 8 fără cinci, pentru ca la biserica reformată din B-dul Regele Ferdinand să fie 6 seara.

S'au zăpăcit toate!

De una mă mir:

De vreme ce tot nu-s bune de nicio treabă, cum de nu se gândesc autoritățile să le camufleze?

Dacă nu de alta, măcar de gura lumii.

La microscop

Din fuga trenului

Intr'un compartiment de clasa doua își face intrarea cu mare alaiu o doamnă elegantă, între două vârste (ar părea poate mai tânără dacă nu și-ar da atâtea osteneală să nu pară bătrână), cu cercei, brățări, inele, blană scumpă și zămbete fermecătoare.

Se agită, cere scuze, mulțumește, pune întrebări și nu se lasă până nu izbutește să lege conversație cu cineva. S'a prins în undiță un domn, modest ca aparență, cu un aer obosit care-i conferă o vagă distincție. Din vorbă 'n vorbă, doamna mărturisește cu o savantă modestie că e „artistă”, și conversația se ridică în sferele eterate ale psiho-analizei. Domnul comentează în termeni aleși sensibilitatea proverbială a sufletului de artist și doamna îl aprobă încântată, furnizându-i exemple din propria ei viață. — „Așa sunt și eu” — declară dânsa la fiecare nouă tiradă a partenerului.

Prin fața geamului se perindă frunzișul decolorat al unei păduri, și doamna, cuprinsă de o bruscă melancolie, povestește cu mare lux de amănunte, cât suferă la apropierea fiecărei toamne, privind ceasuri întregi la frunzele care cad.

— Așa sunt artiștii, firi contemplative, decretează domnul. Contemplația îl înalță pe om deasupra meschinărilor zărnice. Prin contemplație susținută se ajunge la spiritualizare, care este cea mai desăvârșită formă a vieții...

— Așa sunt și eu, se repede „artista”. Mă pasionează la culme spiri- tismul!

Matei Lupu

Izvoreanca

Cu optzeci de ierni necazuri-povară,
Cu desagi'mpanați cu covoare'nflorate,
Aruncați pe umeri munciți, a purces razna [prin țară,
Să ducă boerilor podoabă, lumina gândurilor [curate.

Potecile le bate fără să pregete,
Cățunele și județele le știe pe degete,
Ghicește soarte'n zodii și-i pricepută în toate cele,
Că-i măiestra peșitoarelor din Sacele.

Spun leicile că'n cerul ochilor îi ard fiicări [ciudate
De când au bătut-o pe vremuri honvezii la [tălpile'nsângerate,
Și-au asvârlit-o cu iesmele puste la racoare
Că a scris în slova valahilor pe covoare.

Nimeni n'o știe decât mag răsleț de drumurile tari,
Feciorii i-au plecat departe la școlile cele mari.
Umilă cu soarele prieten pe fruntea bătrână
Și cu umbra anilor teferi de mână.

Doar iarna o adună cu viforul de pe drumuri
La vatra cu spuză de vrăji și trei fumuri,
Și-atunci cu vătalele și suveica sprintară
Țese'n urzeala sufletului gânduri din țară.

de Sassu Ducșoara

Din volumul în manuscris:
„Umbrele anilor mei”.

mai bine de 35 de ani de când, cu emoție, am călcat prima oară pământul Brașovului nostru și care totuși nu era al nostru. Și în bine minte statuia ce domina orașul din vârful Tâmpii și care, atunci când umbrele serii se coborau peste oraș și poalele muntelui, ră-mănea învăluită de ultimele raze ale soarelui, ca și când ar fi vrut să strige sfidarea permanenței ei.

Depănând firul amintirilor, revăd tot într'o seară de August — sunt 27 de ani de atunci — când tânăr ofițer într'un regiment de artilerie de câmp, am străbătut Brașovul în pulberea aurie a amurgului: Tâmpa fără trufașa statuie. M'am ridicat în scări și cu ochi lacomi am privit soclul decapitat și am simțit că, simbol al impietății milenare a unui popor, atâtea vreme cât străjuia muntele, statuia dărâmată devenea simbol al libertății. Gândul și imaginea acesteia ne-au fost scut și izvor de credință în lunile grele ce au urmat, și mie, și camarazilor mei de luptă.

Au trecut iarăși anii și când după

studii și călătorii prin țări străine m'am înapoiat în țara noastră întregită, de cum s'a apropiat trenul de Brașov, am căutat să văd pe fereastra vagonului, ce va fi oare pe Tâmpa. Era tot spre amurg, era tot început de toamnă, și Tâmpa era înveșmântată în aceeași lumină aurie. După 11 ani de lipsă din țară, era prima oară când vedeam pământul românesc; dar în zadar am căutat să văd în locul fostului simbol, simbolul românismului descătușat.

În 11 ani multe se schimbaseră în țară, multe lucruri noi s'au făcut, dar pe Tâmpa nimic nu apăruse și vechiul soclu singur străjuia muntele, parcă ar fi vrut să spună: „Nu îndrăzniți să vă apropiați”.

„Quis talia pavido, temperat a lacrimis?” *) De atunci am venit de nenumărate ori la Brașov și „coșmarul de

*) Vorbele lui Aeneas, când începe povestirea căderii Troiei: „Cine oare, vorbind de aceste lucruri, și-ar putea reține lacrimile?”

Virgil — Aeneida — Cartea II.

pe Tâmpa” a fost un permanent prilej de întristare.

Astăzi, în sfârșit, aflu că un comitet s'a instituit pentru ridicarea pe acest loc a unei cruci comemorative. Ridicarea unui simbol este mult așteptată și bine venită; dar cel mai indicat este oare o cruce?

Crucea este simbolul credinței noastre; o iubim și o venerăm toți căci ea și credința în ea și ceea ce reprezintă ne-a dat puterea ca să nu pierim în cursul veacurilor de chinuită viață dar dărză luptă pentru existența noastră ca popor. Cu credința în ea am rezistat veacuri de-a-rândul, de o parte și de alta a coamelor Carpaților; cu credința în ea ne-am întâlnit odată și sigur ne vom reîntâlni; cu numele ei pe buze și cu imaginea ei în ochi au căzut cei mai buni dintre noi pe îndeapărtatele stepe din răsărit, pentru credința și pentru binele neamului nostru.

Sfânta cruce o iubim și o venerăm toți; dar pe Tâmpa nu o cruce trebuie să fie ridicată. Să ridicăm cruci în ci-

mitirele unde dorm jertfele neamului nostru; să ridicăm cruci la răscrucile drumurilor pentru ca drumețul întârziat să-și găsească un sprijin; să ridicăm cruci pe culmile altor munți ca veșnică slavă a Dumnezeului nostru, al părinților și al copiilor noștri.

Dar pe Tâmpa trebuie ceva cu un sens mai precis. O cruce pe Tâmpa n'ar fi decât un semn al credinței; o cruce pe Tâmpa n'ar afirma ceea ce acum 27 de ani voia să afirme statuia dărâmată. Ea ar putea fi socotită de unii și crucea Sfântului Ștefan.

Pe Tâmpa trebuie să ridicăm un simbol al latinității noastre pe acest pământ, ca să arătăm că suntem mai vechi pe el decât toți ceilalți.

Pe soclul de pe Tâmpa văd profilându-se măreț, calm, deopotrivă de puternic și nepăsător subt razele arzătoare de vară ca și subt viscozele ier-nei, tăiat în granit, în planuri largi, chipul Legionarului roman.

Ostaș ce ne-a adus pe aste me-leaguri și ne-a fixat aici. De pe vârful

Convingeri tari

de Octavian Popa

Continuare din pagina 1-a

„convingeri tari“ din zilele noastre. O reproduc din memorie: In timpul luptelor dintre Români și Unguri din 1848, un primar din Munții Apuseni voia să știe cine iese învingător în o ciocnire din apropierea satului său. De vor birui Românii, el le iese înainte îmbrăcat în cioareci; de vor birui Ungurii, le va ieși înainte cu nădragii. Poruncește servitorului să se urce într'un copac înalt, de unde se vedea desfășurarea luptei și să-i strige, care e biruitorul. Zis și făcut. Servitorul, după ce se orientează bine, strigă: „Stăpâne! Românii se aruncă asupra Ungurilor, ca niște lei, dau în dreapta și în stânga, cad Ungurii cu grămada... iute cioarecii, stăpâne!“ Primarul trage repede cioarecii. „Vai, stăpâne, stăpâne! O ceată de Unguri a lovit din coaste pe neașteptate pe Români. Unii cad, ceilalți se retrag fără rânduială... iute nădragii, stăpâne!“ Primarul se grăbește să arunce cioarecii și să tragă nădragii. „Bravo, vivat, stăpâne! Au venit ajutoare la ai noștri, își aruncă căciulile și strigând se aruncă năpraznic peste Unguri... iute, cioarecii, stăpâne!“ Norocul fiind schimbat, de mai multe ori a trebuit primarul să schimbe cioarecii și nădragii. „Om voinic și gras, nu mai putea de nădușeală. Curgeau sudorile șiroaie și el găfăia trăgând când cioarecii, când nădragii.“

La urmă nu a mai ascultat ce spune servitorul. Istovit se trânti la pământ, notărît să aștepte pe biruitor în — izmene.

Zis și făcut. A devenit — internațional!

Internaționali d'ăștia, cu convingeri tari, avem și noi.

Zlăre și reviste

Croații,

spun telegramele externe, au ocupat coasta dalmată, imediat ce Italia a capitulat.

Adică un motiv în plus de supărare între vecini.

Semnăm și noi

articolul „Vânturătorii de fraze“ al d-lui Coriolan Bărbat din Porunca Vremii“ din 11 Sept. c.

Da: Seul la silence est grand; tout le reste est faiblesse.

Italia are două guverne

O caracteristică a actualului războiu o indică necesitatea de a se conduce o țară nu printr'unul, ci prin două guverne, în ambele tabere câte unul.

De unde rezultă că solidaritatea internă nu-i tocmai solidă.

muntelui privirea lui sigură și liniștită să cuprindă câmpia Bârsei și a Făgărașului și mai departe Turda și Clujul, la fel cum acum optsprezece veacuri, legionarii romani ai celei de a V-a legiuni „Gaemina“ și a XIII-a „Macaedonica“ priveau de pe aceiași munți spre aceleași zări.

„Civis romanus sum“ să spună tuturor, și tuturor să spună că a rămas aici:

„Aere perennius... quem nec imber edax nec Aquilo impotens possit dirruere aut innumerabilis annorum Series et fuga temporum.“*)

*) „Mai nepieritor decât bronzul... pe care nici ploaia care roade tot, nici vântul neputincios nu l-ar putea ciinti, nici fuga timpului în lungușir al anilor.“

Horățiu.

Impletiri de fabule și proverbe

de Ion Bozdog

Mi-au plăcut totdeauna și citesc și astăzi cu mare atenție orice fabulă îmi cade în mână. Întâmplarea simplă ce mi-o înfățișează figuranții rămâne cu atât mai adânc gravată în memoria mea cu cât alegoria îmi pune la contribuție mai mult judecata și-mi răscolește spiritul de revoltă împotriva stărilor pe care le vizează. De multe ori prefer această biciuire a stărilor sociale unei critice sarbede și nesincere ce-o încearcă chiar cei mai mari și responsabili moralizatori ai stărilor publice.

Chiar dacă în fabulă acțiunea e simplă, naivă sau o variantă repetată până la banalizare, când ea se potrivește stărilor, și izbește fără milă în cei greșiți, sinceritatea durerii din care izvoarește și dorința desinteresată de a îndrepta răul mă face să prețuiesc mai mult acest curaj al autorului din timpurile restrictive ale libertăților publice și individuale, decât bălbăitul sonor și dulceag al celor „cu pufușor pe botișor“ sau pe care „ne poate fi iertat,

Să vă întrebăm smerit, de voiți'a ne-arăta.
De unde-ați cumpărat postavul de manta?—

Scriitorii ce reușesc în acest gen sunt gânditori mult mai profunzi decât îi consideră opinia publică în general, și figura lor devine în perspectiva timpului o adevărată columnă de razim în lupta contra corupției și imoralității.

Cu atât mai mare aversiune simt însă față de figuranții din fabule. Acestea sunt ființe pline peste măsură numai de propria lor persoană și a neamului lor, care orice gândesc și întreprind o fac numai cu gândul egoist de a salva aparențele, sau sunt expresia scârboasă a prostiei și corupției.

Aceste ființe, ocolind mereu adevărul și sinceritatea în vorbă și purtare, prin duplicitatea lor se transformă din figuri de fabulă în ființe din carne și oase, care ne ațin drumul, atentează la cinstea și bunul nostru individual sau colectiv, ca la momentul oportun lor, să sară tocmai în partea contrară, condamnată sgomotos până mai ieri,

și în noua atitudine, devenind și mai agresivi și mai fără rușine, să devină susținătorii părerii pe care o condamname ca ieri.

Figuranții din fabule se transformă adeseori în îndrumători de noroade. Ca să impresioneze nu vorbesc și nu laudă decât pe strămoșii lor, care au fost „fii de dumnezei“ ori

„Că ce a fost la războai,
Că la cutare bătaie
Singular a biruit,
Și că la ei privire
Oricare om cu simjire
De tot rămâne uitit.“

Aceștia, apoi, și în prietenie, și în tovărășie sunt oamenii cei mai primejdioși.

Românul, din fire și prin șesutul său sufletesc din atâtea necazuri și încercări ale sorții, este un gânditor și cunoscător adevărat de oameni, de aceea și-a formulat față de aceste ființe zicala lui: „ferește-mă, Doamne, de prietenii, că de dușmani mă fereșc eu“ — și are un dispreț instinctiv față de acești eroi „la plăcinte înainte, la războiu înapoi“, iar prietenia lor o simte ca pe copita măgarului răsfățat, căruia i-a răbdad și iertat toate.

Eroi de fabulă sunt cei care, văzând leul ajuns la necaz, se apropie și ei să-i asvârle loviturii de copită.

Aceștia însă să nu scrie fabule, ci să vorbească răsplat.

Gândurile acestea mi le-au trezit pasagiile sugestive ale unor ziare care, simțind scăpătarea tovarășului de idealuri și lupte comune, preaslăvesc gândirea înăscută democratică a conducătorilor ce se inspiră din tradiția milenară a unui sfânt imperiu, care au condamnat curentele de dreapta, la modă, și care, recomandă acum celor ce i-au răsfățat cu onoruri și averi nedrepte: să citească „Istoria lui Gulliver în țara Piticilor“; „Istoria lui Don Quijote“, „O mie și una nopți“ sau dacă se gădesc în singurătate povestea lui „Robinson Crusoe“.

„Sau epuizat celebrele cărți de povești pentru adulți!“ Așa își încheie un judicios articol ziarul „Népszava“.

Adunarea generală

a Despărțământului
„ASTRA“-Brașov

CONVOCARE

Membrii Despărțământului central județean „Astra“ Brașov sunt convocați în adunare generală ordinară în ziua de 19 Septembrie 1943 în comuna Brancentru, Sala Asociației Profesorilor Secundari

ORDINEA DE Zi:

La ora 11.30

Cuvânt de deschidere, rostit de Dr. Nicolae Căliman, președintele despărțământului Brașov.

— Salutul satelor brăneșene, de Dr. Aurel Stoian, președintele despărțământului „Astra“-Bran.

— Înscirarea delegaților celorlalte organizațiuni ale „Astrei“ din județul Brașov.

— Alegerea a trei verificatori ai procesului verbal.

— Raportul general al despărțământului „Astra“-Brașov pe anul 1942-43.

— Raportul de casă pe anul 1942.

— Raportul cenzorilor pe anul 1942-43.

— Votarea bugetului pe anul 1943.

— Descărcarea comitetului de gestiunea anului 1942.

— Alegerea a trei cenzori pe anul 1943.

— Propuneri și interpelări.

— Închiderea adunării.

Reintors din concediu

Doctorul ARITON

medic primar la Spitalul Mărzescu își rela consultațiunile în Str. N. Iorga No. 22

La ora 14 (2 după masă)

Program cultural

O șezătoare ardeleană de prof. Iorgu Gane.

— Coruri naționale și patriotice, executate de corul Uzinelor „Astra“ de sub conducerea prof. Niculescu.

— Declamații.

— Concurs de port și joc brăneșean. (Vor participa toate comunele brăneșene).

— Expoziție de copii între 2 și 5 ani.

Celelalte amănunte, în legătură cu această adunare generală, au fost publicate în nr. 67/1943 al „Gazetei Transilvaniei“, cu singura modificare, că ședința administrativă se va ține la ora 11.30 (imediat după slujba bisericească) iar programul cultural va începe la ora 14.

Din ședința Comitetului „Astrei“, Brașov ținută în ziua de 7 Septembrie 1943.

Președinte, Secretar,
Dr. N. Căliman Ion Colan

Notă.

În conformitate cu Statutele și Regulamentul „Astrei“ propunerile și interpelările vor fi înaintate biroului „Astrei“, în scris, înainte cu trei zile de data adunării generale. În caz contrar nu vor fi luate în considerare.

Dactilograf (ă) să cunoască perfect germana și româna caută urgent Fabrica de Hârtie Letea Bacău.

Salariu 20.000 lei, plus locuință, încălzit și luminat. Oferta și copiile de pe acte vor fi adresate Direcțiunii Fabricii Bacău“.

Adunarea „Asociațiunii“ dela Sibiu

Convocare

În înțelesul art. 22 din Statute se convoacă membrii „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român — Astra“ la

ADUNAREA GENERALĂ

ce se va ține în zilele de 25 și 26 Septembrie 1943, în Sibiu.

Programul Adunării)

Sâmbătă, 25 Septembrie 1943, în sala cea mare a Prefecturii județului:

Ora 16: Ședința reprezentanților despărțământelor cu următoarele 2 referate:

1. Organizarea cercului cultural. Referent: Dr. Octavian Lupșa, secretarul desp. central județean Arad.

2. Contribuția „Astrei“ la propășirea noastră economică. Referent: Dr. Gheorghe Dragoș, prof. Brașov.

Ora 20: Ședința comitetului central (în sala de ședințe a comitetului.)

Duminică, 26 Septembrie 1943, în sala cea mare a Prefecturii județului:

Ora 10: Participarea la serviciul divin în bisericile românești.

Ora 11: Ședința I-a (în sala cea mare a Prefecturii județului) cu următoarea ordine de zi:

1. Prezentarea raportului general al comitetului central.

2. Alegerea comisiunilor pentru:

a) Examinarea raportului general;

b) Înscirarea membrilor noul;

c) Examinarea propunerilor intrate în termen regulamentar.2)

Ora 12: Ședința II-a:

1. Rapoartele comisiunilor, al comitetului de cenzori despre verificarea socotelilor „Asociațiunii“ pe anul 1942, precum și asupra proiectului de buget pe anul 1944 al „Asociațiunii“.

2. Fixarea locului și datei pentru adunarea generală din anul 1944.

3. Dispozițiuni pentru verificarea procesului verbal al adunării generale.

Sibiu, la 6 Septembrie 1943.

p. Președinte:

Gheorghe Moga m. p.

Secretar:

Nicolae Băilă m. p.

*) Această adunare va avea numai un caracter administrativ.

2) Eventuale propuneri vor fi înaintate în scris, prezidiului Asociațiunii, Strada Șaguna Nr. 6, cu cel puțin 8 zile înainte de adunarea generală.

Primăria Municipiului Brașov

Ad. Nr. 17948/1943.

Domenul Silvic.

Publicație de licitație

În ziua de 25 Septembrie 1943 ora 10 se vor vinde prin licitație publică la Primăria Municipiului Brașov parcele din terenul parcelat la Timișul de Sus, proprietatea municipiului Brașov.

Caletul de sarcini se poate vedea în orele de serviciu la Domeniul Silvic al Primăriei Brașov.

Brașov, la 6 Septembrie 1943.

Primar:

ss. Dr. N.G.V. Gologan

Secretar General:

ss. Dr. Șt. Popovici

Șeful Domeniului Silvic

Ing. Inspector General Silvic:

ss. C. Moarcăș

Bucătăreasă La internatul Liceului de fete „Principesa Elena“ din Brașov, este vacant postul de bucătăreasă; condițiunile de primire se pot vedea la cancelaria școlii între orele 8-1 și 4-6.

Informațiuni

Adunarea generală a „Astrei”-Brașov

Deoarece și unele ziare din capitală au publicat programul adunării generale a „Astrei”-Brașov, care se va ține la Bran, în ziua de 19 Sept. c., se precizează:

Sedința administrativă va avea loc la ora 11.30, iar programul cultural va începe numai la ora 14.

La sfârșitul ședinței administrative va vorbi d-l prof. Clinciu despre „Cetatea Branului”.

Abonații brașoveni

sunt rugați să-și achite abonamentul la administrația gazetei — B-dul Regele Ferdinand nr. 12 — fără a mai aștepta să le vină acasă încasatorul nostru care, din cauza lipsei de oameni, a primit, în cadrele „Astrei”, o altă însărcinare.

Biblioteca „Astra” Brașov cumpără fie ani compleți, fie numeri răsleți din „Foaia pentru minte, inimă și literatură”, apărută la Brașov între anii 1838—1865.

Posturi vacante

În Centrala Ministerului Muncii și în serviciile exterioare sunt vacante posturi de impiegati și dactilografi. Ministerul a fixat un examen pentru ocuparea acestora, care se va ține în ziua de 27 Septembrie a. c.

Condițiunile examenului au fost publicate în Monitorul Oficial No. 198 din 25 Aug. 1943, partea I-a, pagina 4798.

Conferință de interes economic

Regia Autonomă a Căilor Ferate Române a propus ca în vederea unor soluționări rapide a reclamațiilor adresate ei de către comercianți și industriași și pentru asigurarea unei conlucrări armonioase, Camera de Comerț și de Industrie va trata această chestiune împreună cu organele Inspecției de Exploatare C.F.R. din Brașov, în conferința care se va ține în ziua de 15 Septembrie a. c. orele 19 la Camera, în cadrele conferinței lunare cu caracter fiscal și economic.

Comercianții și industriașii din circumscripția Camerei sunt rugați să ia parte la această conferință.

Biblioteca „Astrei” Brașov

este deschisă în fiecare zi de lucru, între orele 9-12 și 15-19. O sală de lectură bine întreținută, cu 40 de locuri, stă la dispoziția cititorilor. Secția de împrumut funcționează și ea.

Citiți și răspândiți
„Gazeta Transilvaniei”

Cronica Războiului

Evenimentele din Italia

Este adânc impresionantă situația din Italia. Ziarele, posturile de radio și agențiile de presă se întrec în a da „ultimele știri” și a face cele mai iscusite comentarii militare și politice. Evenimentele ne depășesc însă și răstoarnă prevederile celui mai abil gazetar

Eliberarea Duceului Mussolini

Evenimentele din ultima vreme din Italia au culminat cu eliberarea Duceului Mussolini. Vestea a fost transmisă de la Cartierul General al Fuehrerului și are următorul conținut: „Trupele de parașutiști și elemente din serviciul de siguranță și din formațiunile SS au interpretat ieri (12 Septembrie N. R.) o acțiune pentru eliberarea Duceului, ținut prizonier de clica trădătorilor.

Acțiunea a reușit.

Ducele se află în libertate.

Predarea Duceului Nord-Americanilor, stabilită de Badoglio, a fost astfel zădărnicită.”

Comentând această știre, posturile străine de radio o consideră ca pe cea mai teribilă lovitură de ordin politic cunoscută în istoria universală. Probabil că Ducele va conduce noul guvern fascist.

Situația la Roma. Unde este Regele și mareșalul Badoglio?

Știri din Roma arată că situația în capitala Italiei s'a ameliorat prin numirea în calitate de comandant militar a generalului Calvi de Gerboal, ginerele Regelui Victor Emanuel. Forțele germane rămân însă la periferia Romei pentru a proteja ambasada germană, postul de radio și rețeaua telefonică. Odată cu vestea ocupării Romei de către trupele germane, pe o rază de 50 km., s'a pus întrebarea: Unde se află Regele-Împărat și șeful guvernului, mareșalul Badoglio?

Răspunsul la această întrebare îl dă o telegramă transmisă din Amsterdam, iar știrea este bazată pe o notă informativă a serviciului de informații britanic. *Regele, Regina Italiei, principele moștenitor, mareșalul Badoglio și generalul Ambrosio se află la Palermo (Sicilia).* Din aceeași sursă se află că mareșalul Badoglio va lăsa conducerea guvernului social-democratului Bonomo. De altfel plecarea din Roma a Regelui-Împărat a fost anunțată la un post de radio al guvernului Badoglio.

Regele a declarat că părăsește Roma, împreună cu guvernul său și autoritățile militare, „pentru a se duce în alt punct de pe teritoriul național”. Ultimele știri privitoare la Italia sunt transmise din Geneva și ele vorbesc despre o republică italiană. Aceste știri sunt puse în legătură cu declarația contelei Sforza, fost prim-ministră în Italia, care acum se află emigrat în Statele Unite. Declarația a fost făcută ziarului „Evening Standard”. Fostul prim-ministru este de părere că „o republică italiană va fi un instrument constituțional mai bun pentru Italia decât monarhia”.

Cuvântul Fuehrerului Adolf Hitler

Cuvântul Fuehrerului Adolf Hitler a fost rostit înainte sau după evenimente deosebit de importante politice sau militare. Cum evenimentele din ziua de 8 Septembrie sunt de o importanță incontestabilă, Fuehrerul a rostit o cuvântare în care a arătat împrejurările care au precedat capitularea

Italiei și măsurile care au fost luate în vederea asigurării pazei europene.

A doua parte a cuvântării a fost o expunere asupra evenimentelor din Septembrie 1939, când Anglia și Franța au declarat războiul Germaniei în urma căruia Italia — conform tratatelor ce le avea cu Germania — trebuia să intre imediat în război. Mussolini a fost însă oprit de a da urmare angajamentelor anterioare de aceeași oameni care astăzi au reușit să ducă Italia spre capitulare. După sfârșitul luptelor din Polonia, Norvegia și Franța, Mussolini a reușit să „creeze premisele interne pentru venirea Italiei alături de Reich”. Aceste premise erau întemeiate pe credința pe care o avea Mussolini, că în urma succeselor militare repute de armata germană războiul se va termina în câteva luni — „va fi un război fulger”, se spunea atunci — și Italia numai în felul acesta va putea participa la rezultatele războiului.

Fuehrerul a amintit de ajutorul militar pe care l-a dat Italiei în Africa de Nord, fără de care această parte a imperiului ar fi fost pierdută încă din iarna anului 1940—1941. În Balcani Italia a fost ajutată de marele Reich care nu urmărea „anumite intenții proprii, ci pentru a da sprijin aliatului și pentru a înlătura un pericol, care, firește, amenința și Germania”.

Soldatul german a luptat alături de cel italian vărsându-și sângele pentru o cauză comună.

Examinând împrejurările care au provocat lovitura de stat în Italia, Fuehrerul, după ce a făcut elogiul Duceului Mussolini, a arătat că „acesta a voit să ia cele mai severe măsuri împotriva saboteurilor fățișe sau ascunse ai războiului, împotriva inamicilor reacționari ai dreptății sociale și, deci, ai capacității de rezistență a comunității naționale italiene”.

Procedeu guvernului Badoglio este considerat drept lipsă de loialitate față de care Reichul a fost nevoit să ia măsuri „foarte dure”. Impresionante au fost cuvintele de prietenie pe care le-a adresat Duceului Mussolini care în clipa cuvântării Fuehrerului se afla în mâinile aliaților.

Ultima parte a discursului a fost exprimarea încrederei desăvârșite în forța internă a Reichului și în bravura ostașului german. Încetător în izbânda finală, Fuehrerul a făcut apel la națiunea germană „să-și îndeplinească cu atât mai mult datoria, cu cât lupta este tot mai uriașă”.

Condițiile armistițiului

Serviciul de informații englez a comunicat condițiile armistițiului care sunt următoarele:

1. Incetarea imediată a oricăror operațiuni ostile din partea forțelor armate italiene.

2. Italia va face tot ce-i stă în putință pentru a împiedeca înlesniri față de Germani, care ar putea să le folosească în lupta lor împotriva națiunilor unite.

3. Toți prizonierii de război sau internați națiunilor unite, trebuie să fie imediat predați.

4. Flota italiană și forțele aeriene italiene trebuie să meargă, în vederea predării lor, în locurile pe care le va indica Inaltul Comandament aliat.

5. Flota italiană de comerț poate să fie rechiziționată de Inaltul Comandament aliat în vederea executării programului său naval și militar.

6. Predarea imediată a Corsicei și a întregului teritoriu italian din insulele italiene și Italia continentală în vederea creării de baze operative sau pentru alte scopuri pe care aliații ar putea să le considere ca necesare.

Asigurarea imediată a trecerii

de Mardare Mateescu

aliaților către aerodromurile și toate bazele navale de pe teritoriul italian, fără a se ține seamă de cădența în care trupele germane părăsesc teritoriul italian. Porturile sale și aerodromurile rămân sub protecția forțelor armate italiene până în momentul în care aliații vor lua în mâinile lor aceste instalații.

8. Retragerea imediată a forțelor armate italiene spre Italia de pe toate teatrele de război, unde ele se găsesc în acest moment.

9. Garanția guvernului italian că, dacă este necesar, toate forțele armate disponibile vor fi întrebuințate la executarea impecabilă a condițiilor acestui armistițiu.

10. Inaltul Comandament al forțelor armate aliate își rezervă dreptul de a lua toate măsurile ce ar putea să fie necesare pentru protecția și interesele forțelor armate aliate, în vederea continuării războiului. Guvernul italian se obligă, la rândul său, să recunoască orice autoritate administrativă pe care Inaltul Comandament o găsește necesară. Se va crea de către aliați un guvern militar aliat în părțile din teritoriul italian unde o asemenea măsură va fi socotită necesară în interesul militar al aliaților.

11. Inaltul Comandament al forțelor armate aliate are dreptul de a lua măsuri pentru depunerea armelor, demobilizarea sau dezmare.

12. Alte obligații cu caracter politic, economic și financiar, ce va trebui să le îndeplinească, vor fi comunicate ulterior.

13. Condițiile acestui armistițiu nu trebuie să fie comunicate fără asentimentul prealabil al Inaltului Comandament al forțelor aliate.

Textul va fi redactat oficial în limba engleză.

Despre felul în care au fost semnate aceste condiții ne-am ocupat în cronica precedentă. Japonia a criticat în termeni duri capitularea.

Mersul războiului

Trupele aliate au debarcat la Salerno din provincia Campania. Ele înaintază acum în interior. Cu toată situația critică din Italia, debarcările aliaților n'au luat până acum proporții însemnate. Soldații italieni, parte au trecut în rândurile armatei germane, parte au depus armele. Zilele ce vor urma vor arăta dacă eliberarea Duceului are înrăurire asupra armatei.

Pe frontul din răsărit, în sectorul sudic, mișcarea de desprindere a trupelor germane continuă. Pe coasta Mării de Azov, trupele române și germane au reușit să nimicească forțele sovietice debarcate. La Novorossisk, de asemenea au fost nimicite forțele sovietice care au reușit să debarce. Toate acțiunile sovietice sunt îndreptate numai spre frontul de sud unde au fost aduse trupe considerabile. Forțele din Cuban au luat măsurile impuse de împrejurări Comandamentul respectiv a prevăzut orice situație.

„GAZETA TRANSILVANIEI”

Redactor responsabil
ION COLAN

Redacția și Administrația
BRAȘOV
B-dul Regele Ferdinand No. 12
TL 1513

Abonamentul anual Lei 400
Autorități și Societăți Lei 800
Membrii „Astrei” din
comunele jud. Brașov
și refugiații săteni din
Ardealul de Nord Lei 200